

Folkets Hus, Oslo 13. august 1993

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

Med forbehold om endringer

VALGKAMPÅPNING

Ved åpningen av denne valgkampen vil jeg henvende meg direkte til deg som skal ta ditt valg; til deg som bestemmer hvem som skal styre videre de neste fire årene.

Om nøyaktig en måned må du stille deg dette spørsmålet: Hva slags regjering skal dette landet ha? Ønsker du en regjering som vil bekjempe ledigheten og trygge velferdssamfunnet gjennom Arbeiderpartiets solidaritetspolitikk - eller tar du sjansen på nye eksperimenter, der Høyre er i førersetet?

Glem da aldri at politikken dypest sett dreier seg om holdninger og verdier. De er rettesnoren for de valg vi må ta og det samfunn vi vil få.

Arbeiderpartiet har en visjon for Norge - et Norge der du føler trygghet for deg og dine, der alle har arbeid, der vi tar vare på miljøet og tar ansvar for hverandre.

Etter flere vanskelige år og mange tunge løft, kan vi nå vise til mange gode resultater. Norge er på rett vei. Den innsatsen vi har bak oss - den har gitt resultater. Nå gjelder det å holde fast på kursen. Vi har mye å tape.

Hvor mange er det ikke som har slitt i disse årene med for stor gjeld og høye renter? De siste månedene har mange fått både tre og fire - ja, kanskje enda flere brev fra banken med beskjed om at renta er satt ned. Dette er ikke et resultat av kreftenes frie spill. Det er et resultat av den innsatsen vi har gjort. Det er nå vi høster gevinsten av den politikken vi har ført. Det viser at det nytter. Hvis vi har vilje, evne og mot til å styre.

Men vi er bare et stykke på vei. Jobben er ikke gjort. Vi er som Drillos fotball-landslag, nær ved å lykkes - men vi er ikke i VM ennå. Det gjenstår viktige kamper, før vi har fått ned arbeidsledigheten. Og det er det som er den viktigste oppgaven. Arbeiderpartiet har tatt mål av seg til å vinne den

kampen. Da trenger vi din støtte.

Da må det kjempes; mot overbud, mot manglende vilje til å gå inn i den gjenstridige virkeligheten. Dette blir ingen lettvint sjarmøretappe. I vanskelige situasjoner må vi være både visjonære og realistiske. Vi kan ikke drømme oss tilbake til 50- eller 60-åra da den økonomiske veksten ga oss større velstand år for år, like sikkert som vinter ble til vår. 90-tallet blir ikke som 60-åra.

Det ligger krevende oppgaver foran oss. Det er nedgangstider i hele Europa. Ledigheten har vokst i land etter land. I våre naboland har den eksplodert, i Finland til nesten 20 prosent, i Sverige til 10 prosent og i Danmark nesten 12 prosent. Gleden over Berlin-murens fall er avløst av uro, borgerkriger og konflikter mellom folkegrupper. Mange engster seg for hva framtida vil bringe.

Vi skal gjennom et krevende farvann i årene framover. Spørsmålet du skal ta stilling til om en måned er hvilken regjering du ønsker styre i Norge. Hvilke verdier du ønsker skal ligge til grunn for de veivalg vi må gjøre.

Etter de to siste Stortingsvalgene har ansvaret falt på Arbeiderpartiet, etter at de borgerlige led skipbrudd etter knapt ett år. Hvor langt er vi kommet etter disse vanskelige årene?

Vi har fått god orden på norsk økonomi og har konkrete resultater. Vi ser klare tegn på at økningen i ledigheten er stanset og at det blir flere jobber i mange næringer. Selv om sommerværet har vært dårlig i sør, har turistene strømmet til Norge som aldri før. Mange bedrifter øker salget til andre land. Prisene stiger lite - ja, de gikk ned i juli. Renta går ned. Det viser at det nytter!

Men de andre partiene opptrer som om politikken dreier seg om å angripe Arbeiderpartiet. I Arbeiderpartiet konsentrerer vi oss om å angripe problemene.

I dag viser meningsmålingene at det er et flertall som foretrekker Arbeiderpartiet i regjeringskontorene. Husk da at

valget ikke er noen meningsmåling. Det finnes ingen angreknapp dagen, uka eller måneden etter. Det er fire år til du kan ombestemme deg. Derfor er mitt budskap klart: Ønsker du en Arbeiderparti-regjering må du også gi din stemme til Arbeiderpartiet den 13. september!

Hva er så de viktigste oppgavene - som Stortingsvalget skal dreie seg om?

- * Vi må skape flere jobber og få ned arbeidsledigheten.
- * Vi må bekjempe frykten, bekymringen og utryggheten i samfunnet. Utryggheten som arbeidsledigheten, som kriminaliteten og som mangler i eldreomsorgen og helsevesenet skaper.
- * Vi må komme lenger i kampen for miljøet.

La oss huske at trygghet er selve grunnlaget for den enkeltes frihet. Ta f.eks. de mange eldre her i Oslo som holder seg inne fordi de er redde for å gå ut på gata, for å besøke venner. De har ikke frihet. Det viktig for oss alle å føle oss trygge mot overgrep der vi bor og ferdes. Vi må ta et løft for å gjenreise tryggheten i nærmiljøene, i gatene, i parkene. Politiet må bli mer synlig, men det dreier seg også om å vise omsorg og ansvar for hverandre - å forebygge kriminalitet i et samfunn der det er like og gode muligheter for alle.

Den uro og utrygghet mange føler for framtida kan vi bare overvinne hvis vi styrker samholdet og samarbeidet mellom menneskene her i landet.

Da er ikke svaret å svekke den politiske styringen og kutte kraftig ned på statsbudsjettet.

Det Arbeiderpartiet ber om din støtte til er å samle kreftene om den viktigste jobben: Å skaffe de ledige nytt arbeid.

Vi må fortsette samarbeidet om solidariske lønnsoppgjør. Dette samarbeidet har gitt mer igjen i lønningsposen. Det har gitt oss lav prisstigning. Vi har unngått det evige kappløpet

mellom høyere priser og høyere lønninger. Det har gitt oss lavere rente og det har lettet gjeldsbyrden for familiene. Og - kanskje det viktigste: Det har styrket norske bedrifter og det har trygget tusenvis av arbeidsplasser.

Dette er solidaritetspolitikk i praksis. Dette er den politikken vi vil fortsette. Ta ikke sjansen på å skusle bort det vi nå har vunnet gjennom mange års hardt arbeid for å rette opp norsk økonomi. Ta ikke sjansen på å skusle bort dette ved stemmeurnene den 13. september.

Vi må bruke mer på aktive tiltak for å skape flere jobber. Vi må videreføre den kraftige satsingen på utdanning. Vi må styrke eldreomsorgen og helsevesenet. Vi må styrke omsorgen for barna og vi må bedre miljøet. Vi må fortsette utbyggingen av jernbane og veier. Da må vi flytte midler fra passive overføringer til tiltak som gir flere jobber. Uten en slik politikk havner vi bare igjen i et økonomisk uføre.

De som har mest må ta et ekstra tak. Derfor vil vi legge en ekstra arbeidgiveravgift på høye lønninger og øke skatten på de høyeste formuene. Er det for mye forlangt at de med store formuer og de høyeste lønningene bidrar mer enn andre?

Men Senterpartiet nøler med å støtte oss i dette, og de andre borgerlige partiene er enda mer negative.

Vårt partileder formulerte det godt i går: Etter Høyres mening er problemet i Norge at de som tjener lite, tjener for mye - mens de som tjener mye, tjener for lite. Derfor må Stortingsvalget gi Arbeiderpartiet styrke til å bære fram slike saker.

Har ikke nettopp de erfaringene vi nå har gjort, med økonomisk utrygghet og arbeidsledighet, gitt oss en viktig lærdom: Vi må stå sammen skal vi greie våre viktigste oppgaver og trygge fremtiden for våre unge. Vi må ta ansvar og styre mot felles mål. Vi må bygge på solidaritet og likeverd som grunntanken for samfunnet. Jeg vet ikke om noe bedre vern mot oppløsning og utrygghet.

Dette grunnleggende behovet for å stå sammen og støtte hverandre, hvor ser vi det klarest? Det gjelder grunnpillarer i menneskenes liv:

- En trygg fødsel og oppvekst.
- Aktive, skapende år, i jobb.
- En trygg og aktiv alderdom.

Det er helt avgjørende at vi lykkes, at vi ikke opplever et to-delt samfunn, av de som har - og de som ikke har trygghet for helse, arbeid, inntekt og utdanning.

For hva er de viktigste kjennetegn for et samfunn bygget på rettferdighet og likeverd? At barn og unge får utdanning. Arbeid for alle. En godt utbygd helsetjeneste og omsorgstilbud for eldre og funksjonshemmede som trenger hjelp.

Dette er oppgaver som krever en stor, felles innsats - og som vil kreve mer i årene framover. Kravene til kunnskap øker og vi må gi de stadig flere som ønsker mer utdanning et tilbud. Mulighetene for å forebygge og behandle sykdom øker og vi må gi alle samme trygghet. De fleste eldre kan se fram til mange år som aktive pensjonister. De skal ha trygghet for pleie og omsorg når de trenger det.

Alt dette kan vi klare. Men da må du aldri glemme: Bare hvis vi har et sterkt fellesskap, bare hvis vi står sammen og tar ansvar sammen.

Du må ikke tro at ingenting nytter. Det nytter å sette seg mål - mål vi kan strekke oss mot, selv om de er krevende. Markedskreftene kan ikke løse de mange behov vi møter i hverdagen. Vi må styre. Vi må trekke sammen. Det er da vi får resultater. Det er bare slik vi kan løse mange av de hverdagsproblemer folk opplever.

La meg ta et eksempel: I mange år har småbarnsforeldre slitt for å få barnehageplass. Midt på åttitallet satte Arbeiderpartiet seg som mål å avvikle barnehagekøene i løpet av 90-årene. Bare siden forrige valg har 60.000 flere barn fått plass i barnehagen. Hva betyr ikke det for barna og foreldrene? Vi bygger nå fire ganger så mange plasser i

barnehagene. Men fortsatt er det altfor mange barn som står utenfor. Skulle vi nå undergrave den jobben ved å fjerne statsstøtten slik Høyre foreslår?

Arbeiderpartiet vil i dette tiåret oppfylle målet om barnehageplass for alle som trenger det. Vi vil også lette hverdagen for barn og foreldre gjennom skolefritids-ordninger som gir trygghet og omsorg mens foreldrene er på jobb. Dette blir enda viktigere når 6-åringene skal inn i skolen - en skole som er skapt for seksåringene. Det er skolen som skal være moden for barna, ikke omvendt. Men da må vi også få støtte for en ti-årig grunnskole. Og sikkerhet for det, det får du ved å gi din stemme til Arbeiderpartiet.

Barna trenger sine foreldre, og foreldrene trenger mer tid for dem. Derfor har vi utvidet permisjonen slik at de unge foreldrene kan få et helt år sammen med sine barn. Eller de kan kombinere omsorgen med kortere arbeidstid over flere år. Også dette målet har vi nådd i disse årene. Dette har vært en periode preget av mange viktige hverdagsreformer.

I årene framover må vi bruke mer både på eldreomsorgen og helsetjenestene våre. På samme måte som vi gikk inn og stimulerte barnehage-utbyggingen, vil vi nå stimulere enda sterkere tilbudene til de eldre. Gjennom handlingsplanen for eldre vil kommunene få større mulighet til å bygge ut omsorgsboliger og sykehjemsplasser.

For det er jo ikke slik som man av og til kan få inntrykk av, at vi bygger ned velferdstilbudene. Tvert om, de bygges ut, hele tiden. Bare i 1991 og i 1992 ble det 32.000 flere som jobber i barnehagene, i skolene, på sykehjemmene og på sykehusene. Slik er det opprettet 44 nye arbeidsplasser hver eneste dag i disse årene. Men behovene - de vokser også. Derfor må vi fortsette å bygge ut barnehagene, eldreomsorgen og helsetjenestene, slik Arbeiderpartiet vil.

Skal vi makte disse utfordringene, kan vi ikke begi oss inn i nye Høyre-eksperimenter. Det er en farlig linje. Høyre går inn for drastiske inngrep i den offentlige innsatsen - og vil overlate mer til hver enkelt.

Høyre har programfestet som mål å kutte statsbudsjettet med 100 milliarder kroner og vil til gjengjeld gi store skattelettelser.

- En slik politikk vil svekke innsatsen kraftig på de fleste områder i velferdspolitikken, og overlate til markedet å fordele velferdsgodene.
- Kommunenes inntekter vil bli lavere og mulighetene for å bygge ut eldreomsorgen, helsetilbudene og omsorgen for barna blir dårligere.
- Tilskuddene til drift av barnehager skal bort.
- Innsatsen for distriktene blir dårligere.
- Miljøinnsatsen må trappes ned.
- Det blir mindre til utbygging av veier og jernbane.

Høyre-politikken vil gi oss et annet samfunn enn det vi kjenner, et samfunn med større ulikhet, og mindre trygghet. Aller verst, også på kort sikt - det vil bety flere arbeidsledige.

Stortingsvalget den 13. september må ikke sette utviklingen inn på et Høyre-spor.

Noen partier vil gjøre denne valgkampen om til et EF-valg. Sp og SV hevder stadig at Arbeiderpartiet ikke vil diskutere EF. Har de glemt at det var Arbeiderpartiet som satte Europa-debatten på dagsorden - og som har gjennomført en grundig debatt, før vi tok standpunkt? Sp og SV tok standpunkt først og vil diskutere etterpå.

Vi diskuterer gjerne og ofte hvordan vi må utvikle Norge innenfor en stadig mer internasjonal hverdag. Men vi mener at denne valgkampen ikke bare skal brukes til å diskutere EF. Vi kan ikke gjøre alle spørsmål til et valg for eller imot EF-medlemsskap.

Her må dere være på vakt. En lang, lang rekke av de viktigste sakene Stortinget skal håndtere i de neste fire årene skal avgjøres i Stortinget, uavhengig av vårt forhold til EF eller EØS. Vi står overfor viktige veivalg i kampen mot ledigheten og i velferdspolitikken. Vi skal utvikle distriktspolitikken og sikre likeverdige levekår i hele

landet. Det er å føre velgerne bak lyset å si at alt dette er EF-kamp. Det tilslører debatten om de mange beslutningene vi skal ta i neste stortingsperiode. Det sier ingenting om hvem som skal sitte i regjerings-kontorene og ha ansvaret for den politiske styringen: Arbeiderpartiet eller Høyre.

Vi har benyttet den muligheten vi nå har til å forhandle om medlemskap i EF samtidig med våre naboland. Du ser at Europa - og EF - er i sterk forandring. Du ser at det for første gang siden annen verdenskrig raser en krig på vårt kontinent. Utviklingen i Russland og Øst-Europa er usikker. I en slik tid må vi bygge opp samarbeidet mellom landene. I en slik tid kan ikke hvert land vende de andre ryggen. Bryter samarbeidet i Vest-Europa opp vil det bety en katastrofe for hele Europa. Da er det for lettvint å regne med at vi bare kan stille oss på utsiden.

Når så mye i vår egen verdensdel er i støpeskjeen kan ikke Norge bare velge å stille seg utenfor. Vi kan ikke løpe fra ansvaret. Derfor har Arbeiderpartiet tatt ansvar i en ny og usikker tid. Derfor har vi søkt om medlemskap, og derfor forhandler vi for å avklare betingelsene for norsk deltakelse. Alle vet at vi står hardt på i forhandlingene. Vi har viktige hensyn å ta vare på når det gjelder norske naturressurser og distrikter.

Ved å søke har vi fått handlefrihet. Når forhandlingene er gjennomført vil vi gi deg et valg. Det er ingen tvil om Arbeiderpartiets standpunkt. Du vet hvor vi står: I denne saken går Regjering og Storting direkte til velgerne og ber om råd. Og det rådet folket gir - det vil Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter følge.

Glem ikke: Det er ikke Stortingsvalget, men folkeavstemningen som avgjør EF-saken. Slik var det også i 1972.

Glem heller ikke: Stortingsvalget er viktig - fordi det avgjør politikken og retningen - og fordi det avgjør hvilken regjering Norge skal ha.

Hva kan vi lære av disse siste årene, i en stormfull tid i verdensøkonomien, med arbeidsledighet, store budsjettunderskudd og valuta-uro? Vi har først og fremst lært hvor viktig vår egen innsats er. Vi vil ha mest mulig ut av et samarbeid - og mest mulig ut av det vi selv kan gjøre.

For mest av alt er det opp til oss selv, vårt eget arbeid, vår evne og vilje til å trekke sammen og vise solidaritet. Vi skal skape det vi skal leve av, vi kan ikke overlate regningene til våre barn og barnebarn - og vi skal ha alle med oss - i et samfunn som er inspirerende, trygt og rettferdig. Men vi har også sett hvor knyttet vi er til andre land - når det gjelder vår økonomi, vårt miljø og vår sikkerhet.

Når vi nå skal gå til val, må du være på vakt og følge godt med. Det vil være mange ute på banen som gir inntrykk av at det finnes enkle, lettvinte og populære løsninger - som ikke krever noe av deg. Men det er ingen andre som bygger samfunnet for oss. Den jobben må du og jeg gjøre selv - og vi gjør den best når vi alle trekker sammen.

Jeg sier dette fordi jeg opplever stor usikkerhet blant mange mennesker. Det er så altfor lett å ta opp en sak av gangen - og så miste helheten av syne. Men tingene henger nært sammen. Vi må skape det vi skal bruke. Vi må ha en rettferdig fordeling. Vi må prioritere for å løse de viktigste oppgavene.

Da må vi ha klart for oss hvilke verdier som er de viktigste å ta vare på - og hvilke saker som må gå foran, når vi ikke kan strekke fellen lenger enn den rekker.

Til deg som tror at Arbeiderpartiet kommer til å fortsette å regjere uansett hva som skjer 13. september - minner jeg om: Hvert eneste Stortingsvalg etter krigen som har gitt borgerlig flertall, har også ført Høyre inn i regjeringskontorene. Det skjedde i 1965, i 1969, i 1981, i 1985 og i 1989. Høyre har ikke blitt der like lenge hver gang, men lenge nok til at utviklingen i samfunnet fikk ta

feil retning.

Mitt budskap er: Til deg som ønsker en fortsatt Arbeiderpartiregjering og som er enig i vårt idegrunnlag og vårt hovedbudskap: Du bør også gi stemmen til Arbeiderpartiet. Sitter du hjemme eller gir stemmen til andre partier, kan det bli andre som tar over. Det er 40% som ennå ikke har bestemt seg. Valget er ikke avgjort.

Det jeg sier er ikke noe narrespill. Det er å ta demokratiet på alvor. Slik er de demokratiske spillereglene. Skal det politiske tyngdepunktet ligge i Arbeiderpartiet, må vi også ha oppslutning blant velgerne. Bare det gir oss muligheter til å gjennomføre politikken vår.

Derfor ser Arbeiderpartiet det som avgjørende at vi får til disse sju punktene, som vi la fram i går:

- Solidaritetsalternativet, for å få flere jobber ved å styrke næringslivet og offentlig sektor.
- Vi vil ha en ekstra innsats i eldreomsorgen, helsevesenet og barneomsorgen ved å omfordele fra passive overføringer.
- Vi vil sikre en rettferdig fordeling og en ekstra "solidaritetsmilliard" gjennom økte skatteinntekter fra de med de høyeste inntektene og formuene.
- Vi vil gjennomføre "Reform 94". Det styrker fagopp-læringen og sikrer all ungdom mellom 16 og 19 år rett til tre års videregående utdanning.
- Vi vil gjennomføre 10 års grunnskole, når det blir skolestart for seksåringene.
- Vi vil slå ring om tryggheten i arbeidslivet. Her har vi både oppsigelsesvernet og minstelønnsordningene for ungdom.
- Vi vil fortsatt satse på miljø og redusere forurensningene. Derfor vil vi satse ekstra på utbygging av jernbanen.

Også nå i valgkampen vil vi bli angrepet for at vi ikke gjør noe. Men hva sier de når vi forteller sannheten om hva vi faktisk har gjort? Jo, da sier de at vi skryter eller

rosemaler. "Til lags åt alle, kan ingen gjera", skrev Ivar Aasen.

Vi har ikke løst alle problemer. Vi ber om tillit for å fullføre jobben. Vi har ikke råd til nye eksperimenter.

Du er vel ikke en av dem som sitter på gjerdet - og lar andre bestemme? Passivitet er demokratiets verste fiende. Blir du med - eller lar du de andre få avgjøre? Dagens meningsmåling viser at flere har bestemt seg. Men jeg vet at det er langt flere sosialdemokratiske hjerter i Norge enn det de siste måneders meningsmålinger kan gi inntrykk av. Og 13. september gjelder det å bruke både hjertet og stemmeretten!